

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ОПОДАТКУВАННІ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

*Хорошилова І. О., к.е.н., доцент,
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Світова економіка зазнала нищівного удару, пандемія Covid-19 загальмувала економічний розвиток в усіх країнах без винятку, а в деяких країнах взагалі паралізувала всі економічні процеси. Ситуація, що склалась, була охарактеризована як світова економічна криза, жодна країна світу виявилася неготовою до такого розвитку подій і нажаль наслідки цієї кризи не може передбачити ні один експерт. Вимушене призупинення усіх бізнес-процесів вже призвело до невиконання бюджетів, багато країн знаходяться на грані дефолту. А до того ж пандемія не відступає, а навпаки дедалі більше штовхає світову економіку в прірву, настала друга хвиля зростання захворювань, посилюються карантинні заходи, знов іде процес економічного гальмування. Все це вимагає негайної консолідації всіх державних інститутів і формування антикризового плану дій. Деякі кроки в цьому напрямку здійснені, але багато чого потрібно ще прорахувати, щоб попередити незворотні економічні процеси та підтримати економіку країни в цілому.

Визначимо основні напрямки стимулювання бізнесу в Україні в умовах що склалися, якими є:

- формування національного плану дій виходу економіки України з кризи в умовах пандемії;
- підтримання ліквідності усіх платників податків;
- підтримання малого бізнесу;
- збалансування податкового навантаження;
- втілення інших напрямків та заходів стимулювання бізнесу та створення нових робочих місць.

На наш погляд, задля підтримки платників податків доцільно взяти на озброєння практику інших країн світу, створити Фонд економічної стабілізації; спрямувати кошти на надання необмеженої кількості кредитів, доступних за допомогою різних

програм позики; підтримати суб'єктів обіговими коштами для покриття витрат протягом карантину; відтермінувати виплати платниками податків; заморозити виплати за кредитами та позиками; відкладення виплати податку на майно для компаній, які зазнають збитків; знизити ставки та відтермінувати сплати ПДВ тощо. Зокрема, виходячи з наших реалій найбільш дієвими для нашої країни будуть:

- відміна хоча б на період карантину, жорстких умов проведення податкових платежів;
- відстрочення дати сплати податків та інших податкових платежів у разі неможливості такої сплати;
- зменшення ЄСВ при збереженні усіх робочих місць роботодавцем;
- зменшення податку з прибутку підприємств при повному відновленні діяльності.

Втілюючи данні напрямки, зазначаємо, що найважливішим інструментом впливу на економіку в кризових ситуаціях є податкові пільги. На практиці податкові пільги можуть надаватись у формі зниження ставок оподаткування або у формі податкових кредитів. Наприклад, від 30 березня законом були внесені зміни в оподаткуванні, а чи матиме це відповідний результат покаже лише час. Збільшили пороги для спрощенців:

- для 1 групи єдиного податку з 300 тис грн до 1 млн грн;
- для 2 групи – з 1,5 млн до 5 млн грн на рік;
- для 3 групи – з 5 млн грн до 7 млн грн на рік.

Із статистичних даних знаємо, що на спрощеній системі працює більшість суб'єктів господарювання в Україні:

- 1 група - 196 тис. ФОП;
- 2 група 588 тис. ФОП;
- 3 група 545 тис. ФОП та 173 тис. юридичних осіб.

Логічно, що збільшення лімітів дозволить їм працювати, не ховаючи потоки в «тінь», а деякі компанії, що підпадають під 3-ю групу, за бажанням, перейдуть на спрощену систему оподаткування.

Наразі скасування штрафів за несплату ЄСВ подовжено, не каратиметься також невчасне подання звітності, зупиняються перевірки, звільнення від податків на землю та нерухомість також переглянути. Також строк сплати податків подовжено, наприклад

за квітень можна буде платити пізніше, до кінця червня. Дуже важливим є той факт, що органам місцевого самоврядування у 2020 році надали право приймати рішення про внесення змін до прийнятого рішення про встановлення місцевих податків та/або зборів щодо зміни ставок єдиного податку. Це означає, що кожна громада може встановлювати самостійно ставки єдиного податку для першої та другої групи ФОП на спрощеній системі, в межах лімітів, тобто 10% прожиткового мінімуму та 20% мінімальної зарплати відповідно.

Оскільки податки є одним з найважливіших важелів, через них відбувається наповнення бюджетів різних рівнів для реалізації життєво важливих функцій держави. Однак варто зазначити, що вплив податкових важелів на економіку потребує чіткої спланованості, системності та прогнозованості рішень, тому, насправді навряд чи місцеві органи будуть збільшувати ставки, бо це не дозволяє принцип юридичної визначеності. А зменшувати вони, напевно, не будуть, оскільки вони вже жаліються на падіння надходжень до місцевих бюджетів – в результаті як скорочення економічної активності, так і власне завдяки нормам антикризових законів. До того ж враховуємо, що надмірне податкове навантаження є негативним чинником державної податкової політики, яке відповідним чином впливає на розвиток національної економіки. Наприклад, витрати підприємств в Україні складають близько 60% прибутку, для порівняння, середній світовий показник складає 40%.

Для поліпшення становища нам потрібно поступово знижувати податкове навантаження, створювати умови, в яких непотрібно буде шукати можливість ухилитися від сплати податкових зобов'язань, а це поступово призведе до збільшення надходжень до державного бюджету. Лише за умови зниження податкового навантаження, на нашу думку, Україна може стати конкурентоспроможною на світовому економічному просторі.

Однак варто зазначити, що стимули потрібно надавати на чітко визначений час, що дасть можливість запуснути виробництво та вирішити інші проблеми, пов'язані з виходом з кризи.